

«Робота

з важковиховуваними учнями та з дітьми «групи ризику»

Рекомендації педагогам

щодо роботи з важковиховуваними учнями

- Проявляйте витримку під час спілкування з проблемними підлітками.
- Терпляче і наполегливо пояснюйте неправильність їхніх поглядів і поведінки.
- Намагайтесь переконувати і відкривати «важким» підліткам гідні та цікаві життєві перспективи.
- Постійним повчанням не закріплюйте у підлітків, схильних до правопорушень, негативну оцінку своїх учинків.
- Не перешкоджайте їхній участі у звичайних молодіжних об'єднаннях.
- Уникайте надто наполегливо і безцеремонно втягувати таких підлітків в суспільні справи колективу учнів.
- Сприяйте організації педагогами та батьками спільних масових заходів, що з'єднують підлітків з різною поведінкою, світосприйняттям, успішністю.
- Втягуйте «важких» підлітків в суспільно корисні трудові справи, використовуючи притаманну їм завзятість в досягненні поставленої мети, прагнення до першості, частково усвідомлене почуття їхньої соціальної неповноцінності.
- По можливості, з метою перевиховання підлітків, які вже зробили помилку в житті, змініть обставини та звичні їм форми поведінки, виказуйте їм довіру, схвалюйте їхні досягнення.

Постановка проблеми. Типи важковиховуваних учнів

Діти не народжуються важковиховуваними. Важковиховуваність потрібно сприймати як наслідок впливу на суспільство, соціальні інститути виховання та на самих дітей несприятливих зовнішніх факторів. Причинами такого негативного впливу можуть бути різноманітні соціальні, історичні, політичні та економічні причини.

У початковій школі важковиховувані діти привертають увагу нестійкістю психіки, низькими пізнавальними потребами. При переході до середньої ланки школи

ситуація з важковиховуваними дітьми ускладнюється проблемою підліткового віку, коли «важким» за різними ознаками можна вважати практично кожного учня.

У 5 – 6 класах учні, які до цього часу поводитися стримано і слухняно, починають виявляти грубість, упертість, часто порушують дисципліну. У поведінці з'являються негативізм, бравування недоліками, афективні спалахи люті.

Одна з головних передумов, що зумовлює появу проблемних учнів, - психофізіологічні зміни, які відбуваються в організмі дітей. Учні вступають у підлітковий період розвитку. Саме тепер у навчально-виховній роботі з учнями в родині і школі педагогічні помилки вчителів і батьків стають більш помітними.

Наведемо перелік типів проблемних учнів:

- 1. Конфліктно-ситуаційний з переважно позитивною спрямованістю.**
Формування особистості відбувається у позитивному середовищі. Особливості духовного світу учнів не викликають побоювань. Відхилення виникають переважно у сфері потреб, інтересів, звичок. Ці учні потребують щирих, довірливих бесід, допомоги у виборі пізнавальних ситуацій, трудових видів діяльності.
- 2. Неврівноважено-ситуаційний з незначною негативною спрямованістю.**
Для дітей характерними є жебрацтво, догоджання, середня працездатність, послаблений інтерес до навчання; у класі їх недооцінюють, принижують. Підлітки потребують постійного контролю та допомоги.
- 3. Нестійкий з переважно негативною спрямованістю.** Підлітки цього типу відрізняються примітивними матеріальними потребами; вони схильні до вживання спиртних напоїв. Активно прагнуть до самостійності, агресивні, люблять бійки, наслідують звички дорослих, мають низьку загальну працездатність. Досить конфліктні, але легко пристосовуються до умов, не змінюючи своїх ціннісних орієнтирів. До цих підлітків слід виявляти чуйність та увагу, обов'язково проводити з ними заняття з профілактики вживання алкоголю, наркотичних засобів, навчати прийомів самовдосконалення.
- 4. Стійкий з негативною спрямованістю.** Проблемні діти цього типу мають примітивні потреби, ведуть споживацький спосіб життя, характеризуються аморальними переконаннями й настановами, як правило, не встигають у навчанні. Негативно і цілеспрямовано впливають на колектив, схильні до крадіжок. Такі діти потребують суворого контролю з боку педагогічного колективу.

Алгоритм роботи практичного психолога

з важковиховуваними дітьми та учнями «групи ризику»

1. Виявлення дітей та учнів, схильних до правопорушень, вживання алкогольних напоїв, наркотичних та психотропних речовин, схильних до бродяжництва та жебрацтва, проявів жорстокості та насилля, які мають проблеми в поведінці, ознаки емоційних розладів, схильні до аутоагресивної, самоушкоджуючої або суїцидальної поведінки та мають труднощі в навчанні і вихованні.
2. Визначення причин труднощів дітей та учнів різних категорій «групи ризику», індивідуальна діагностика «важковиховуваних».
3. Корекційно-відновлювальна і розвивальна робота з учнями вищезазначених категорій (індивідуальна/групова).
4. Просвітницька робота з педколективом навчального закладу з питань взаємодії педагогів і працівників психологічної служби у профілактиці злочинності та проявів насилля серед учнівської молоді, попередження дитячої безпритульності і бездоглядності, вживання алкоголю, наркотиків та психотропних речовин, важковиховуваності дітей та учнів.
5. Просвітницька робота з сім'ями важковиховуваних дітей (консультації, відвідування вдома).
6. Взаємодія з адміністрацією навчального закладу у профілактиці негативних явищ у дитячому та учнівському середовищі (рада профілактики, малі педради тощо).
7. Взаємодія з інспекцією у справах неповнолітніх, соціальною службою та іншими організаціями з питань профілактики злочинності та проявів насилля серед учнівської молоді, попередження дитячої безпритульності і бездоглядності тощо .

Особливості роботи вчителя-предметника з «важкими» учнями

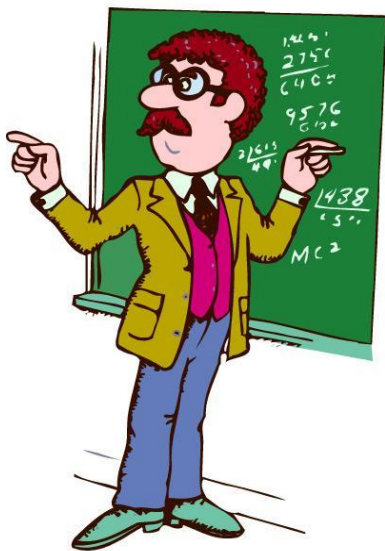
Важковиховувані діти вчать, як правило, погано, двійка є постійним супутником їхнього життя. Ця відсутність успіху породжує у цих надмірно емоційних дітей протест.

В зв'язку з цим у колективі вони посідають невідповідне своєму прагненню місце, їхні стосунки з учителями й учнями стають емоційно напруженими, все більш загострюються і приводять зрештою до встановлення стереотипних форм поведінки з переважанням агресивності і негативізму.

Щоб змінити поведінку учня, педагоги продумують план індивідуальної роботи з ним, маючи на увазі:

- а) забезпечення учневі такого місця в колективі, яке б задовольняло його прагнення до спілкування з товаришами,
- б) створення умов для появи і зміцнення здорових емоцій, пов'язаних з навчанням, суспільно-корисною працею, громадським життям,
- в) роз'яснення учневі етичних норм та вправляння його в позитивних формах поведінки.

Перевіреним і виправданим практикою способом залучення всіх без винятку дітей і підлітків до активної участі в житті учнівського (класного, а потім і

загальношкільного) колективу є організація товаришування та виконання громадських доручень. Учневі, який так чи інакше випадає із норми, учитель і колектив спеціально добирають доручення, обережно, тактовно допомагають успішно виконати і з максимальною доброзичливістю оцінюють зроблене.

Враховуючи надмірну емоційність та імпульсивність важковиховуваних учнів, їм слід доручати таку громадську роботу, виконання якої не вимагає тривалого часу, але дає виразні, помітні і важливі для колективу наслідки.

Хорошою оцінкою виконаної роботи учнівський колектив висловлює довіру до свого товариша, морально підтримує його, викликане в нього задоволення (спочатку, можливо і мало помітне) бажання ще краще виявити себе. Підозріле і вороже ставлення «важкого» учня до колективу змінюється на терпиме, а далі й на позитивне, він поступово навчається поважати думку товаришів і дорожити нею.

У роботі з важковиховуваними дітьми виняткову роль відіграє формування в них почуття «завтрашньої радості», перспектива здобути успіх і саме цим завоювати собі авторитет серед товаришів. Збудження позитивних емоцій В.О. Сухомлинський вважав запорукою реальних змін у громадській позиції вихованців.

Форми, методи і прийоми роботи з сім'єю

Традиційні форми роботи з батьками

Індивідуальні:

Відвідування сім'ї;

Запрошення до школи;

Індивідуальна педагогічна бесіда;

Індивідуальна педагогічна допомога;

Дні відкритих дверей.

Групові:

Зібрання батьківського активу;

Групові бесіди;
Групові консультації;
Батьківські консилиуми
Колективні:
Лекції і бесіди;
Науково-практичні конференції;
Батьківські дні;
Вечори питань і відповідей;
Загальношкільні і класні батьківські збори;
Збори-концерти;
Конференції з обміну досвідом виховання;
Диспути;
Педагогічні колегіуми;
Зустрічі «за круглим столом»;
Педагогічний всеобуч;
Усні журнали.
Традиційні методи та прийоми роботи з батьками
Спостереження;
Бесіди;
Анкетування;
Учнівські твори-роздуми

План роботи класного керівника з проблемними учнями
(Вивчення важковиховуваних учнів)

1. Виявлення проблемних дітей в класі.
2. Оформлення картки-характеристики (прізвище, ім'я, вік, клас, склад сім'ї, коротка педагогічна характеристика, наявні труднощі (у навчанні, спілкуванні, поведінці), шляхи подолання труднощів, результати роботи з учнями та їх батьками).
3. Спостереження за учнями, вивчення результатів їх діяльності (навчальної, трудової, суспільно корисної і т. д.), виявлення вмінь і навичок, відхилень у розвитку, стосунків з однолітками тощо.
4. Соціометричні дослідження становища учня в колективі, серед товаришів: характер взаємин, способи їх покращення, стабілізації.
5. Вивчення інтересів, здібностей і нахилів учнів - можливість залучення дітей до позакласної, гурткової, суспільно-корисної діяльності.
6. Вивчення положення учня в сім'ї: характер взаємин, педагогічний вплив сім'ї, шляхи і способи оптимізації цього впливу.

Організація педагогічної допомоги

1. Ведення разом з учителями-предметниками обліку прогалин у знаннях, уміннях і навичках важковиховуваних учнів за головними, профілюючими розділами навчальної програми - розробка шляхів їх подолання в процесі організації навчальної роботи.
2. Мотивація учнів до навчання, виховання впевненості у своїх силах.
3. Закріплення положення важковиховуваних учнів у колективі класу.
4. Робота з батьками учнів - поради щодо організації вільного часу.
5. Організація занять із підвищення педагогічної грамотності батьків.

Організація вільного часу важковиховуваних учнів

1. Допомога учням при виборі позакласного виду діяльності з урахуванням інтересів і можливостей.
2. Залучення до суспільно-корисної праці.
3. Участь важковиховуваних учнів у культурно-масовій діяльності та спортивних змаганнях.